

Nieuwsbrief IVN Eemland

juni 2020

Vogelkijkhut op Park Vliegbasis Soesterberg. Vanaf deze plek, vlakbij het sheltergebied, zijn broedende leeuweriken waar te nemen.

Natuuragenda Eemland

- **Zaterdag 6 juni**, vogels tellen bij de Westdijk in Bunschoten, 09.00-10.00 uur bij het elektrische gemaal. Ook 4 juli.
- **Zaterdag 13 juni**, vlindertelling van 13.30-14.30 uur vanaf startpunt Nijkerkerweg hoek Rengerswetering in Bunschoten. Iedereen kan meedoen. Ook 11 juli.
- **Zaterdag 18 juli (nieuwe datum!)** **vrijwilligersmiddag**, 16.00-19.00 uur, Jachthuislaan 68 Soest.
- **Dinsdag 15 september (nieuwe datum!)**, vergadering coördinatoren IVN Eemland, 20.00 uur, Vogelzang aan de Molenstraat 8 d (te bereiken aan achterkant via de Van Goyenlaan).
- **Zaterdag 11 september 2021**, hele dag, viering 60 jaar IVN in en rond Kasteel Groeneveld in Baarn.

Nieuwe coördinator

De werkgroep communicatie heeft een nieuwe coördinator in de persoon van Fabian Dooijeweerd. Hij is te bereiken op fabian.dooijeweerd@live.nl. De werkgroep bestaat verder uit Miriam Kollaard en Piet van Dijk (vanuit het bestuur) en Bettie Walland (zij verzorgt de website).

Opstarten na corona

Na 1 juli mogen er weer activiteiten plaatsvinden onder de vlag van het IVN. Zo is de maandelijkse vogelinventarisatie aan de Westdijk met Wim Smeets weer begonnen. Ook de plantenwerkgroep, de werkgroep libellen en vlinders en de fotowerkgroep gaan weer aan de slag voor zover bekend. Het bestuur is benieuwd welke werkgroepen verder nog van plan zijn om deze zomer te ondernemen.

ALV via mail

Nu zich drie bestuursleden hebben aangemeld en er een akkoord van de leden moet komen over de jaarstukken, krijgen alle leden per mail het verzoek om hun mening kenbaar te maken over de jaarverslagen en de begroting. Het secretariaat verstuurt een mail, met het verzoek te reageren als er bezwaren of opmerkingen zijn. Er komt dus geen fysieke Algemene Ledenvergadering (ALV).

Het bijenhotel in de bloemenweide van de Noorder Eng geflankeerd door vlnr Gerard Wallet, groenbeheerder gemeente Soest, Els van Weering (buurtbewoner en IVN natuurgids), Mieke Metz en Colin Mackell, beiden buurtbewoners.

Bijenhotel op de Noorder Eng

- Soest heeft er weer een hotel bij, een bijenhotel. Dit hotel voor wilde bijen staat sinds eind mei op de Noorder Eng waar buurtbewoners in samenwerking met de gemeente Soest een bloemenweide met inheemse meerjarige soorten hebben aangelegd. Dit om het landschap te verfraaien en om insecten voeding en een voorplantingsplek te bieden.
- De weiden aan weerszijden van de Waldeck Pymontlaan zien er verschillend uit. In het weiland waar nu het bijenhotel staat zien we al drie jaar ontwikkeling in de begroeiing. Onder andere wilde margrietten, salie, beemdkroon, pimpernel, rolklaver en wilde peen doen het daar goed. Hetzelfde mengsel is ook aan de overkant van de weg gezaaid, meerdere malen zelfs, maar daar wilden de afgelopen twee jaar alleen de gele ganzenbloemen (die er al tien jaar stonden) zich laten zien.
- Dit jaar is de ganzenbloem voor het eerst verdwenen, wellicht ook door de extreme droogte. We hebben nu een strook omgeploegd en er weer een meerjarig inheems mengsel gezaaid. Met een beetje regen zou dat het toch moeten gaan doen en kunnen de gasten van het hotel ook aan de overkant van de straat gaan dineren.
- Op de dag van plaatsing van het bijenhotel was er al een interessante gast in de wei. Een roestbruine kromlijf die zich tegoed deed aan nectar en stuifmeel van de beemdkroon (foto). De roestbruine kromlijf (*Sicus ferrugineus*) is een blaaskopvlieg die parasiteert op hommels. Ze overvallen de hommel altijd in de vlucht. Het slachtoffer wordt een fractie van een seconde vastgehouden zodat de vlieg met een legboor haar eitjes in de buik van de hommel

kan leggen. De larven die hier uit komen overwinteren in de hommelt die voor overlijden wegkruipt in een hoekje.

● We hopen dat de kamers in het hotel gebruikt zullen worden door vreedzamer en levendiger gasten met welluidender namen, zoals bijvoorbeeld de metselbij, de slobkousbij en de klokjesbij.

Els van Weering

Vlindertelling Bunschoten

● Vlindertelling van zaterdag 9 mei 2020, start 13.30 uur. Vanmiddag was de tweede vlindertelling van dit jaar. Samen met Hayo (Peter was verhinderd) de route weer gelopen. Weinig wind, oost 2-3 Beaufort, onbewolkt en 21 graden. Er stonden nu meer bloemen dan de vorige keer. Libellen werden er nog niet gezien. Dit keer werden de volgende vlinders geteld: Koolwitjes (foto) algemeen 22, Groot koolwitje 1, Klein geaderd witje 1, Citroenvlinder 6, Atalanta 1.

In combinatie met de vogelgeluiden en aanwezige vlinders blijft het een mooi gebied. *Gerrit de Ruiter*

Oproep

Binnenkort verschijnt het laatste nummer van NatuurNabij. De kosten en de tijdsinspanning die steeds weer nodig zijn om het blad te maken, zijn te groot geworden. Graag nodigen we iedereen uit om voor deze nieuwsbrief verslagen, natuurweetjes en foto's op te sturen.

Vrijwilligersborrel

● Alle vrijwilligers die actief zijn in een van de werkgroepen van het IVN Eemland zijn welkom op zaterdag 18 juli tijdens een vrijwilligersmiddag tussen 16.00 en 19.00 uur op het adres Jachthuislaan 68 (landgoed Eyckdal).

Jubileum IVN 60 jaar

● Het 60-jarig bestaan kon dit jaar niet gevierd worden wegens de coronacrisis. Nu staat het evenement in en rond Kasteel Groeneveld in Baarn gepland op zaterdag 11 september. Diverse leden van het IVN Eemland nemen al deel aan het programma.

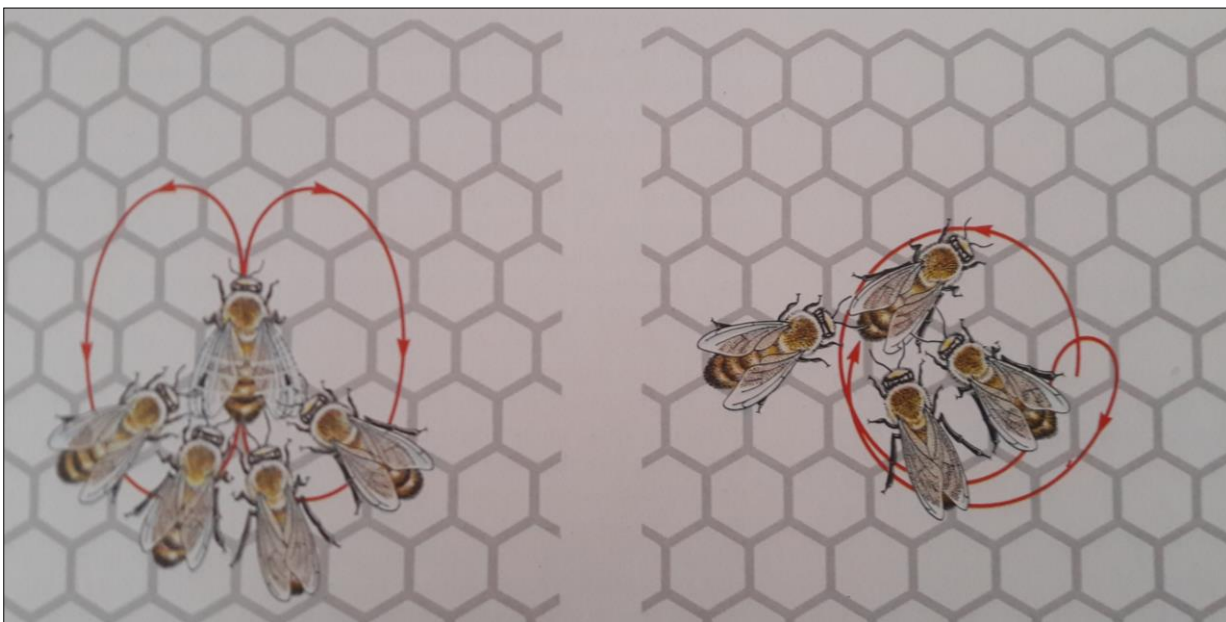
Beleef de natuur

BIOLOGISCH MOMENT

De bijendans, waarbij bijen ook grommen en huilen

Hoe slagen honingbijen in elkaar te vertellen waar er bloemen of bomen zijn die veel nectar geven? Aristoteles verbaasde zich daar al over, dat een bij in korte tijd een groot aantal van haar collega's naar een rijke voedselbron wist mee te tronen. In 1788 ontdekte Ernst Spitzner dat bijen dansten nadat ze een rijke voorraad nectar hadden gevonden. Hij dacht dat ze daarmee uiting gaven aan hun vreugde over de vondst.

● In 1823 beschreef N. Unloch al uitvoerig de bijendans. Het was de wetenschapper Karl von Frisch uit Oostenrijk die in 1919 begon met het uitvoerig bestuderen van de bijendans. En hij deed een spectaculaire ontdekking, waarover hij toentertijd nog werd uitgelachen: bijen communiceren met elkaar via een dans en vertellen op die manier waar drachtplanten te vinden zijn voor nectar.

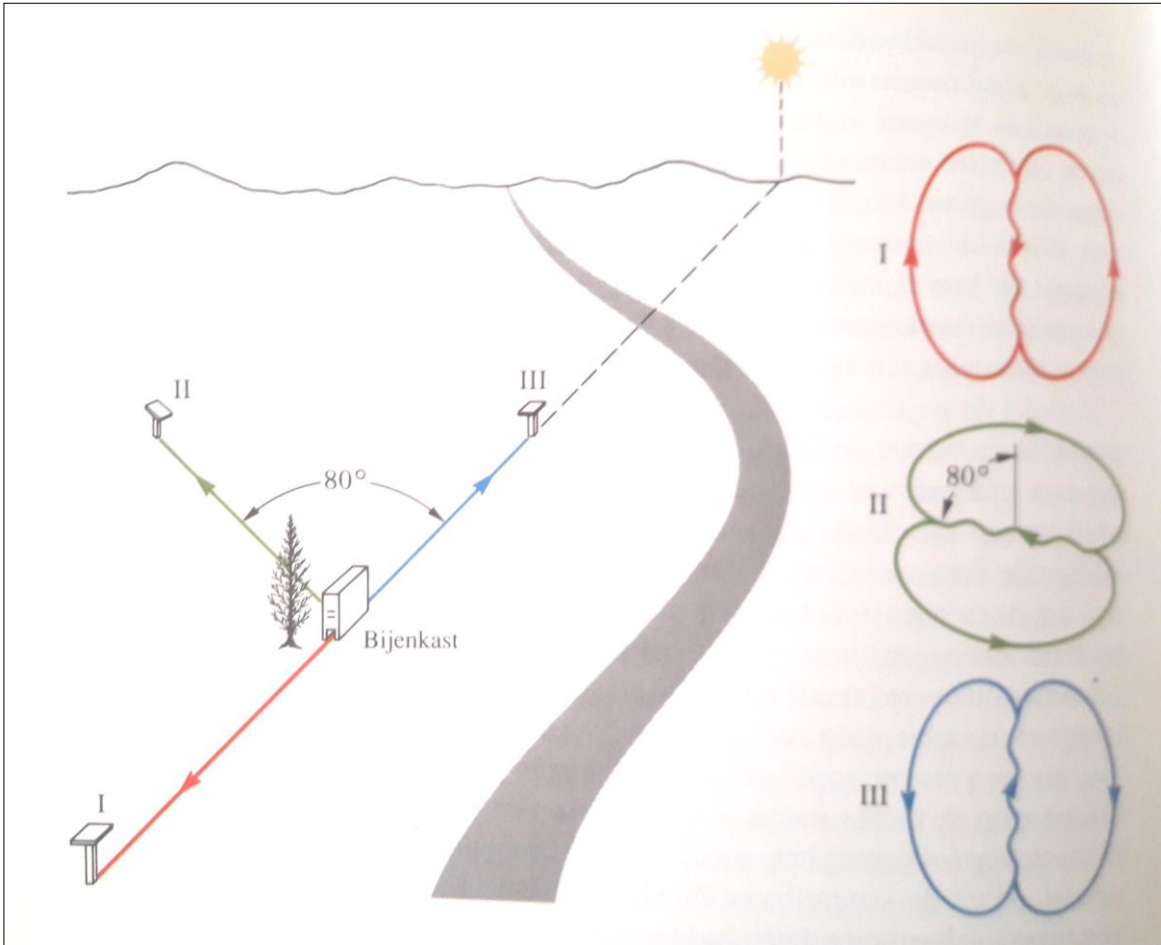
Terugkerende nectarverzamelers dansen in een rondje (rechts) als de voedselbron dichtbij is. Is het voedsel verder verwijderd, dan wordt er gedanst in de vorm van een 8 (links). In het middengedeelte van de 8 wordt er gekwispeld, het aantal keren hangt af van de afstand. De andere bijen lezen het gedrag van de kwispelende bij en weten feilloos de nectarbron te vinden.

● Hij ontdekt twee dansfiguren: de **rondedans** en de **kwispeldans (links)**. Bij een rondedans cirkelt de bij een of meer keer met de wijzers van de klok mee en ertegenin. Bij de kwispeldans loopt de bij in de vorm van een 8 rond. Bij het rechte middenstuk (zeg maar halverwege de 8) kwispelt ze: ze beweegt haar achterlijf heen en weer, ongeveer 13 keer per seconde. In eerste instantie dacht Von Frisch dat een rondedans nectar betekende en een kwispeldans stuifmeel.

● Pas in 1943 ontdekte hij dat dat niet klopte en met nieuwe proeven toonde hij aan dat het verschil tussen de beide dansen de afstand markeert. Staan de bloemen op 75 meter van de kast, dan wordt de rondedans uitgevoerd, voor langere afstanden de kwispeldans. Naarmate de bloemen verder staan neemt het tempo af waarin er gedanst wordt en wordt er meer gekwispeld. Het was dus mogelijk om de duur van de hele dans, de kwispelgang plus de rondedans) uit te zetten tegen de afstand tot de voedselbron.

● Toen hij verder de dansen bestudeerde kwam hij erachter dat de hoek waarin de kwispeldans wordt uitgevoerd duidelijk maakt in welke richting de bijen moeten vliegen. Als de kwispeldans (uitgevoerd op verticale raten) in opwaartse richting, dus helemaal verticaal plaatsvindt, zijn de bloemen te vinden in dezelfde richting als de zon.

- Wanneer de dans omlaag gaat (in het middenstuk van de 8), dan staan de bloemen recht tegenover de zon, vanuit de kast gezien. Als de voedselbron 80 graden naar links staat ten opzichte van de zon wijkt de dans 80 graden af van deze verticale lijn. Een bij die de dans waarneemt, hoeft alleen de afstand en de richting naar de voedselbron te weten te komen.

De richting waarin het voedsel zich bevindt, wordt aangegeven door de hoek die de kwispelgang maakt en opzichte van de verticale lijn in het midden van de 8. Bij I bevinden de bloemen zich in de tegenovergestelde richting van de zon, bij II in een hoek van 80 graden en bij III in de richting van de zon.

- De zaak is nog ingewikkelder. Door tijdens een kwispeldans haar vleugelspijeren te bewegen, terwijl de vleugels opgevouwen blijven, produceert een werksterbij een geluid dat lijkt op een gebrom van een motorboot en bestaat uit een reeks korte, ongeveer een derde seconde durende bromtonen. Dat moet volgens Von Frisch ook iets te maken hebben met de afstand.
- Wanneer de bij die naar de dans kijkt een voorproefje wil hebben van het voedsel waarvoor reclame wordt gemaakt, laat ze gedurende een kwartseconde een soort huiltje horen, waarop de dansende bij stilstaat en haar voedsel geeft.
- Verder ontdekte Von Frisch dat de bijen ook feilloos rekening houden met de steeds veranderende stand van de zon. Ook dat de bijen op basis van hun geleverde inspanning zelf kunnen meten hoe ver de bloemen stonden. Door bijen op een heuvel omhoog te laten vliegen, ontdekte hij dat ze de afstand verkeerd schatten, te lang, en op de terugweg juist te kort, omdat ze dan minder inspanning leveren. Hij deed ook proefjes door folie op bijen te plakken waardoor ze meer inspanning moesten leveren. Zo ontdekte hij dat ze de afstand kunnen meten op basis van de geleverde inspanning.

Bron: De Honingbij, een samenleving van kleine giganten. James L. Gould en Carol Grant Gould, 1988.